UZNESENIE SÚDNEHO DVORA (piata komora)
z 13. júna 2006 *

Vo veci C-336/05,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan (Francúzsko) zo 7. septembra 2005 a doručený Súdnemu dvoru 15. septembra 2005, ktorý súvisí s konaním:

Ameur Echouikh

proti

Secrétaire d'État aux Anciens Combattants,

SÚDNY DVOR (piata komora),

v zložení: predseda piatej komory J. Makarczyk, sudcovia R. Schintgen (spravodajca) a L. Bay Larsen,

* Jazyk konania: francúzština.

generálny advokát: M. Poiares Maduro,
tajomník: R. Grass,

so zreteľom na to, že Súdny dvor má v súlade s článkom 104 ods. 3 prvým pododsekom svojho rokovacieho poriadku v úmysle rozhodnúť odôvodneným uznesením,

po vypočutí generálneho advokáta,

vydal toto

Uznesenie

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 40 až 42 Dohody o spolupráci medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a Marockým kráľovstvom, podpísanej v Rabate 27. apríla 1976 a schválenej v mene Spoločenstva nariadením Rady (EHS) č. 2211/78 z 26. septembra 1978 (Ú. v. ES L 264, s. 1; Mim. vyd. 11/013, s. 155, ďalej len „dohoda o spolupráci"), článkov 64 a 65 Euro-stredomorskej dohody o pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Marockým kráľovstvom na strane druhej, podpísanej v Bruseli 26. februára 1996 a schválenej v mene Spoločenstiev rozhodnutím Rady a Komisie 2000/204/ES, ESUO z 24. januára 2000 (Ú. v. ES L 70, s. 1; Mim. vyd. 11/033, s. 175, ďalej len „dohoda o pridružení"), ako aj článku 12 ES a článku 14 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDĽP").

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánom Echouikhom a Secrétaire d'État aux Anciens Combattants (štátny tajomník pre vojnových veteránov) z dôvodu, že posledný uvedený odmietol priznať pánovi Echouikhovi nárok na vojenský invalidný dôchodok.

Právny rámec

Právna úprava Spoločenstva

3 Články 40 až 42 dohody o spolupráci sú súčasťou hlavy III tejto dohody venovanej spolupráci v oblasti pracovných síl.

4 Podľa článku 40 prvého odseku dohody o spolupráci:

„Každý členský štát priznáva pracovníkom marockej štátnej príslušnosti zamestnaným na svojom území, pokiaľ ide o pracovné podmienky a odmeňovanie, postavenie založené na zákaze diskriminácie na základe štátnej príslušnosti vo vzťahu k svojim vlastným štátnym príslušníkom." [*neoficiálny preklad*]

5 Článok 41 ods. 1 tej istej dohody stanovuje:

„S výhradou ustanovení nasledujúcich odsekov, pracovníci marockej štátnej príslušnosti a akíkoľvek ich rodinní príslušníci žijúci s nimi, využívajú v oblasti sociálneho zabezpečenia zaobchádzanie, ktoré je bez akejkoľvek diskriminácie na

základe štátnej príslušnosti vo vzťahu k štátnym príslušníkom členských štátov, v ktorých sú zamestnaní". [*neoficiálny preklad*]

6 Článok 42 ods. 1 dohody o spolupráci znie takto:

„Pred koncom prvého roka nasledujúceho po nadobudnutí platnosti tejto dohody, Rada pre spoluprácu prijme ustanovenia na vykonanie zásad uvedených v článku 41." [*neoficiálny preklad*]

7 Články 64 a 65 dohody o pridružení sa nachádzajú v hlave VI tejto dohody venovanej predovšetkým spolupráci v sociálnej oblasti, kapitole I, nazvanej „Ustanovenia o pracovníkoch".

8 Článok 64 ods. 1 dohody o pridružení stanovuje:

„Každý členský štát priznáva pracovníkom marockej štátnej príslušnosti zamestnaným na svojom území, pokiaľ ide o pracovné podmienky a odmeňovanie, postavenie založené na zákaze diskriminácie na základe štátnej príslušnosti vo vzťahu k svojim vlastným štátnym príslušníkom." [*neoficiálny preklad*]

9 Podľa článku 65 ods. 1 tej istej dohody:

„S výhradou ustanovení nasledujúcich odsekov, pracovníci marockej štátnej príslušnosti a akíkoľvek ich rodinní príslušníci žijúci s nimi, využívajú v oblasti

sociálneho zabezpečenia zaobchádzanie, ktoré je bez akejkoľvek diskriminácie na základe štátnej príslušnosti vo vzťahu k štátnym príslušníkom členských štátov, v ktorých sú zamestnaní.

Pojem sociálneho zabezpečenia zahŕňa súčasti sociálneho zabezpečenia, ktoré sa týkajú nemocenských a materských dávok, invalidných, starobných a pozostalostných dôchodkov, dávok pri pracovnom úraze a chorobách z povolania, dávok pri úmrtí a podpory v nezamestnanosti a rodinných dávok.

..." [*neoficiálny preklad*]

10 Článok 67 ods. 1 dohody o pridružení stanovuje:

„Pred koncom prvého roka nasledujúceho po nadobudnutí platnosti tejto dohody, Asociačná rada prijme ustanovenia na vykonanie zásad uvedených v článku 65." [*neoficiálny preklad*]

11 Táto dohoda o pridružení nadobudla v súlade so svojím článkom 96 ods. 1 účinnosť 1. marca 2000.

12 Odsek 2 uvedeného článku 96 stanovuje, že dohoda o pridružení nahradí dňom nadobudnutia svojej účinnosti dohodu o spolupráci.

EDĽP

13 Článok 14 EDĽP znie takto:

„Užívanie práv a slobôd priznaných týmto Dohovorom sa musí zabezpečiť bez diskriminácie založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod alebo iné postavenie."

14 Podľa článku 1 Dodatkového protokolu k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol"):

„Každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. ..."

Vnútroštátna právna úprava

15 Článok L. 252-2 Code des pensions militaires d'invalidité et des victimes de la guerre [zákonník o invalidných dôchodkoch vojakov a vojnových obetí (ďalej len „zákonník")], ktorý je súčasťou hlavy VII tohto zákonníka, nazvanej „Priznanie niektorým cudzincom... dávok podľa ustanovení tohto zákonníka", stanovuje:

„Ustanovení tohto zákonníka sa môžu dovolávať osoby cudzej štátnej príslušnosti a osoby bez štátnej príslušnosti, na ktoré sa nevzťahujú tieto ustanovenia v plnom

rozsahu, v prípade, že slúžili vo francúzskej armáde buď ako odvedení, alebo ako dobrovoľníci pred tým, než došlo k škodovej udalosti, ktorej sa dovolávajú ako pôvodu svojho nároku na dôchodok:

1. V prípade, že sa stali obeťami udalostí, ktoré nastali za okolností uvedených v hlave III knihy II prvej časti zákonníka buď vo Francúzsku, alebo počas ich deportácie mimo Francúzsko;

2. V prípade, že trpia postihnutím, ktoré je možné pripísať núteným zaradením do armády mocností Osi.

Ich právni nástupcovia s francúzskou štátnou príslušnosťou sa môžu dovolávať rovnakého nároku.

Takéto osoby tento nárok stratia v prípade, že prestanú mať bydlisko na francúzskom území alebo v zámorských územiach uvedených v článku L. 137 zákonníka alebo ak získajú na vlastnú žiadosť inú štátnu príslušnosť, ako je ich pôvodná štátna príslušnosť alebo francúzska štátna príslušnosť."

16 V zmysle článku L. 21 zákonníka:

„Žiadosti o dôchodok nepodliehajú žiadnemu časovému obmedzeniu."

17 Článok 71 finančného zákona pre rok 1960 č. 59-1454 z 26. decembra 1959 (JORF z 27. decembra 1959, s. 12363, ďalej len „zákon z 26. decembra 1959") znie takto:

„I — Doživotné dôchodky, renty alebo príspevky zo štátneho rozpočtu alebo z verejných rozpočtov, ktoré poberajú štátni príslušníci krajín alebo území, ktoré patrili Francúzskej únii alebo Spoločenstvu alebo boli pod protektorátom či poručníctvom Francúzska, budú od 1. januára 1961 nahradené počas bežnej doby ich osobného požívania ročným odškodným vo frankoch, vypočítaným na základe sadzieb platných pre uvedené dôchodky alebo dávky ku dňu ich zmeny.

II — Nariadenia môžu stanoviť v každom prípade podmienky a lehoty, za ktorých si môžu príjemcovia odškodnenia upraveného v odseku 1 zvoliť nahradenie tohto odškodnenia celkovým jednorázovým a paušálnym odškodnením, ktoré sa bude rovnať päťnásobku ročného odškodnenia.

..."

18 Conseil d'État (Francúzsko) vo svojom rozsudku z 30. novembra 2001 rozhodla takto:

„Vzhľadom na to, že na základe článku L. 1 zákonníka o starobných dôchodkoch štátnych zamestnancov a vojakov z povolania... sú dôchodky osobnými doživotnými peňažnými dávkami, na ktoré vzniká nárok službami vykonanými štátnymi zamestnancami uvedenými v tomto článku, až do riadneho skončenia výkonu ich služobného pomeru; že sa teda súd [Cour administrative d'appel de Paris] nedopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď rozhodol, že tieto dôchodky predstavujú pohľadávky, na ktoré je potrebné hľadieť ako na majetok v zmysle článku 1... dodatkového protokolu...;

Vzhľadom na to, že rozlišovanie medzi osobami nachádzajúcimi sa v obdobnom postavení je diskriminačné v zmysle ustanovenia... článku 14 [EDĽP], ak nie je doplnené o objektívne a primerané odôvodnenie...;

Vzhľadom na to, že zo samotného znenia článku 71... zákona z 26. decembra 1959 vyplýva, že štátni príslušníci krajín, ktoré sú tu spomínané, poberajú podľa týchto ustanovení naďalej namiesto svojho dôchodku odškodnenie, ktoré nemôže byť predmetom revalorizácie za podmienok stanovených zákonníkom o starobných dôchodkoch štátnych zamestnancov a vojakov z povolania; že teda bez ohľadu na to, aký bol pôvodný úmysel zákonodarcu vyjadrený v prípravných prácach na týchto ustanoveniach, súd sa nedopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď rozhodol, že tento článok vytvára rozdielne zaobchádzanie medzi dôchodcami v závislosti na ich štátnej príslušnosti;

Vzhľadom na to, že starobné dôchodky predstavujú pre štátnych zamestnancov doživotnú odmenu určenú na to, aby im boli zaistené materiálne životné podmienky úmerné dôstojnosti ich predchádzajúceho služobného pomeru; že rozdiel v postavení existujúci medzi bývalými štátnymi zamestnancami Francúzska podľa toho, či majú francúzsku štátnu príslušnosť alebo či sú štátnymi príslušníkmi štátov, ktoré získali nezávislosť, neodôvodňuje s ohľadom na predmet starobných dôchodkov, rozdielne zaobchádzanie; že hoci z prípravných prác na ustanoveniach... článku 71 zákona z 26. decembra 1959 vyplýva, že cieľom týchto ustanovení je predovšetkým vyvodiť dôsledky z nezávislosti krajín spomenutých v tomto článku a z naďalej odlišného vývoja ich hospodárstva a hospodárstva Francúzska, ktorý zbavuje opodstatnenosť revalorizácie týchto dôchodkov v závislosti od vývoja platov vyplácaných francúzskym úradníkom, na rozdielne zaobchádzanie, ktoré vytvára medzi príjemcami dôchodku, z jediného dôvodu ich štátnej príslušnosti nemožno hľadieť tak, že spočíva v kritériu, ktoré je vo vzťahu k tomuto cieľu; a preto nie sú z tohto dôvodu tieto ustanovenia zlučiteľné s ustanoveniami... článku 14 [EDĽP], súd sa nedopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď rozhodol, že nebolo možné odôvodniť odmietnutie ministrom obrany žiadosti podanej pánom X...".

19 Vnútroštátna právna úprava bola zmenená v priebehu decembra 2002, avšak na cudzieho štátneho príslušníka, ktorý sa nachádza v takomto postavení ako pán A. Echouikh, sa tieto zmeny nevzťahujú.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

20 Zo spisu vo veci samej vyplýva, že pán Echouikh, marocký štátny príslušník narodený v roku 1930 s bydliskom vo Francúzsku, slúžil vo francúzskej armáde od 19. augusta 1949 do 16. augusta 1964.

21 Dňa 28. januára 2002 požiadal podľa článku L. 252-2 zákonníka o priznaní nároku na vojenský invalidný dôchodok z dôvodu následkov choroby zistenej 26. februára 1953 v Saigone, kde sa nachádzal z dôvodu výkonu služby vo francúzskej armáde.

22 Napriek tomu, že bola žiadosť predmetom predbežného rozhodnutia, ktorým bol navrhnutý nárok na dôchodok vypočítaný na základe percentuálneho podielu invalidity vo výške 10 % pripísateľnej ochoreniu, ku ktorému došlo počas služobného pomeru, minister obrany túto žiadosť rozhodnutím z 24. mája 2004 zamietol z dôvodu, že sa na ňu vzťahuje článok 71 zákona z 26. decembra 1959, ktorým Francúzska republika prestala na základe uvedeného zákonníka priznávať od 1. januára 1961 akýkoľvek nový nárok štátnym príslušníkom tretích štátov, ktoré sú tam uvedené, vrátane Marockého kráľovstva.

23 Dňa 6. augusta 2004 podal pán Echouikh žalobu proti tomuto rozhodnutiu na Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan.

24 Pán Echouikh na podporu svojej žaloby zdôrazňuje, že je nesporné, že má bydlisko na francúzskom území a že škodová udalosť, ktorej sa dovoláva na podporu svojej žiadosti o dôchodok, vyplýva z jeho služby vo francúzskej armáde. Vzhľadom na to, že spĺňa všetky podmienky stanovené vnútroštátnou právnou úpravou, s výnimkou podmienky týkajúcej sa francúzskej štátnej príslušnosti, na to, aby mu bola priznaná požadovaná dávka, uvedené rozhodnutie o zamietnutí porušuje zásadu zákazu akejkoľvek diskriminácie na základe štátnej príslušnosti stanovenú predovšetkým v dohode o pridružení a v EDĽP, pretože odmietnutie dôchodku vychádza výlučne zo skutočnosti, že žiadateľ je marockým štátnym príslušníkom.

25 Vládny komisár pred vnútroštátnym súdom priznáva, že by nič nebránilo priznaniu dôchodku požadovaného pánom Echouikhom, keby mal posledný menovaný francúzsku štátnu príslušnosť, na druhej strane však tvrdí, že keďže pán Echouikh nie je členom francúzskej armády, nemôže sa účinne dovolávať dohody o pridružení vzhľadom na to, že článok 64 tejto dohody sa vzťahuje iba na pracovníkov marockej štátnej príslušnosti „zamestnaných" na území hostiteľského členského štátu, pričom tento výraz znamená, že zainteresovaná osoba musí vykonávať závislú pracovnú činnosť. Okrem toho sa článok 65 tej istej dohody síce v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatní, prejednávaná vec sa však týka iba uplatnenia vnútroštátnej právnej úpravy v oblasti vojenských invalidných dôchodkov a práv príslušníkov štátov, ktoré skôr podliehali francúzskej zvrchovanosti.

26 Za týchto podmienok Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan rozhodol o prerušení konania a položil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Majú články 64 a 65 dohody [o pridružení] priamy účinok?

2. V prípade, že sa z akéhokoľvek dôvodu táto dohoda... v prejednávanej veci neuplatní, je potrebné sa domnievať, že majú priamy účinok ustanovenia článkov 40 až 42 dohody o spolupráci..., ktorú mala táto dohoda nahradiť?

3. Patrí marocký štátny príslušník, ktorý slúžil pod velením a vlajkou niektorého členského štátu, dokonca mimo územia hranice tohto štátu, do kategórie ‚pracovníkov', ktorú upravujú články 64 a 65 dohody [o pridružení] a články 40 až 42 dohody o spolupráci...?

4. Bez ohľadu na priamy účinok už citovaných ustanovení týchto dohôd podpísaných v rokoch 1976 a 1996 s Marockým kráľovstvom, môže sa marocký štátny príslušník, ak patrí do kategórie ‚pracovníkov' v zmysle týchto ustanovení v právnom poriadku Spoločenstva dovolávať priamej uplatniteľnosti všeobecnej zásady zákazu diskriminácie na základe štátnej príslušnosti zaručenej článkom 12... ES a článkom 14 [EDĽP]?

5. Patrí vojenský invalidný dôchodok, ktorého sa marocký štátny príslušník, ktorý slúžil pod velením a vlajkou niektorého členského štátu, domáha z dôvodu následkov úrazu alebo choroby, ku ktorým došlo počas výkonu vojenskej služby, do kategórie odmeňovania za prácu upravenej článkom 64 dohody [o pridružení] alebo patrí do kategórie dávok sociálneho zabezpečenia, na ktorú sa vzťahuje článok 65 uvedenej dohody?

6. Bránia články 64 a 65 dohody [o pridružení] a pred nadobudnutím účinnosti tejto dohody články 40 až 42 dohody o spolupráci... alebo prípadne článok

12... ES a článok 14 [EDĽP] tomu, aby sa členský štát mohol dovolávať obmedzujúcich ustanovení svojich vnútroštátnych právnych predpisov súvisiacich so štátnou príslušnosťou marockého štátneho príslušníka na to, aby:

— tomuto marockému štátnemu príslušníkovi odmietol priznať nárok na vojenský invalidný dôchodok, ktorý by bol poskytnutý bez tohto obmedzenia jeho štátnym príslušníkom, ktorí majú rovnako ako tento marocký štátny príslušník trvalé bydlisko na jeho území a ktorí sa nachádzajú v rovnakej situácii a slúžili za rovnakých podmienok pod rovnakou vlajkou ako on?

— na neho boli uplatnené podmienky odlišujúce sa od podmienok uplatňovaných na jeho vlastných štátnych príslušníkov, čo sa týka priznania, spôsobu výpočtu a doby vojenských dôchodkov určených na odškodnenie následkov úrazov alebo chorôb súvisiacich so službou pod jeho vlajkou?

7. Môžu okolnosti, že zainteresovaná osoba nie je v deň svojej žiadosti o dôchodok zamestnaná a že k úrazu alebo chorobe, ktoré sú dôvodom tejto žiadosti, došlo počas výkonu predchádzajúcej aktívnej služby, v prejednávanej veci od 19. augusta 1949 do 16. augusta 1964, mimo územia hraníc členského štátu, v prospech ktorého táto osoba vykonávala vojenskú službu, konkrétne v Saigone, zmeniť obsah odpovedí poskytnutých na predchádzajúce otázky?“

O prípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania

27 Francúzska vláda usudzuje v písomných pripomienkach, ktoré predložila Súdnemu dvoru, že nie je potrebné, aby Súdny dvor odpovedal na položené otázky.

28 V nadväznosti na rozsudok z 10. augusta 2005, v ktorom Conseil d'État rozhodol, že ustanovenia článku 71 zákona z 26. decembra 1959 nebránia tomu, aby bola žiadosť o dôchodok, dokonca i keď bola podaná po 1. januári 1961, preskúmaná s ohľadom na práva, ktoré má zainteresovaná osoba k dátumu svojej žiadosti podľa právnych predpisov o dôchodkoch, príslušné vnútroštátne orgány 12. decembra 2005 rozhodli, že žiadosti pána Echouikha sa vyhovie. Poslednému menovanému sa úplne vyhovelo, takže vec prejednávaná pred vnútroštátnym súdom je bezpredmetná.

29 V odpovedi na list kancelárie Súdneho dvora, ktorým bol Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan požiadaný o odpoveď, či má v úmysle za týchto okolností trvať na svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania, predseda tohto súdu uviedol, že podľa údajov poskytnutých pánom Echouikhom na pojednávaní z 2. februára 2006 sú ešte nevyhnutné ďalšie kroky na to, aby mohol požívať svoj požadovaný invalidný dôchodok, ako aj, že príslušné orgány neboli ochotné vyplatiť mu úroky z omeškania, takže pán Echouikh nevzal svoju žalobu späť.

30 Predseda vnútroštátneho súdu dodal, že aj za predpokladu priznania uvedeného dôchodku za týchto podmienok z dôvodu vydania rozhodnutia vnútroštátneho súdu, ktoré sa týkalo tuniského štátneho príslušníka a ktorým neboli formálne zrušené relevantné právne ustanovenia, význam položených otázok sa zachoval predovšetkým vo vzťahu k posúdeniu s ohľadom na požiadavky práva Spoločenstva protiprávnej povahy oneskorenia francúzskych orgánov pri kladnom vybavovaní žiadosti o dôchodok podanej 28. januára 2002 pánom Echouikhom z jediného dôvodu, že posledný menovaný je marockým štátnym príslušníkom, pričom za toto oneskorenie nebola ešte do dnešného dňa poskytnutá náhrada.

31 Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan tak 2. februára 2006 rozhodol, že nevezme svoj návrh na začatie prejudiciálneho konania späť.

32 V tomto ohľade je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry prináleží výlučne vnútroštátnemu súdu, ktorému bol spor predložený a ktorý musí prevziať zodpovednosť za prijatie súdneho rozhodnutia, aby s ohľadom na konkrétne okolnosti veci posúdil tak nevyhnutnosť prejudiciálneho rozhodnutia pre vydanie svojho rozsudku, ako aj relevantnosť otázok, ktoré položí Súdnemu dvoru (pozri najmä rozsudky z 13. marca 2001, PreussenElektra, C-379/98, Zb. s. I-2099, bod 38, a z 12. júna 2003, Schmidberger, C-112/00, Zb. s. I-5659, bod 31).

33 Vzhľadom na to, že v spise nie sú obsiahnuté údaje, z ktorých by bolo zjavné, že výklad práva Spoločenstva požadovaný vnútroštátnym súdom nemá žiadny vzťah k existencii alebo predmetu sporu vo veci samej, alebo že je otázka položená v návrhu na začatie prejudiciálneho konania iba hypotetická, prináleží Súdnemu dvoru, aby rozhodol o otázkach položených týmto súdom.

O prejudiciálnych otázkach

34 V súlade s článkom 104 ods. 3 prvým pododsekom rokovacieho poriadku, ak možno odpoveď na prejudiciálnu otázku jasne vyvodiť z judikatúry, môže Súdny dvor po vypočutí generálneho advokáta kedykoľvek rozhodnúť odôvodneným uznesením, ktoré obsahuje odkaz na príslušnú judikatúru. Súdny dvor sa domnieva, že vo veci samej je to tak.

35 Podstatou siedmich otázok vnútroštátneho súdu, ktoré je potrebné skúmať spoločne, je, či je potrebné vykladať články 40 až 42 dohody o spolupráci, články 64 a 65 dohody o pridružení, článok 12 ES a článok 14 EDĽP tak, že bránia tomu, aby

hostiteľský členský štát odmietol priznať nárok na vojenský invalidný dôchodok marockému štátnemu príslušníkovi, ktorý slúžil v armáde tohto štátu a má bydlisko na jeho území z jediného dôvodu, že zainteresovaná osoba je marockým štátnym príslušníkom.

36 Na úvod je potrebné konštatovať, že s ohľadom jednak na ustanovenia článku 96 dohody o pridružení, podľa ktorých táto dohoda nahrádza dňom nadobudnutia svojej účinnosti, t. j. 1. marca 2000 dohodu o spolupráci, a jednak na skutočnosť, že pán Echouikh podal svoju žiadosť o dôchodok 28. januára 2002, sa môže uplatniť *ratione temporis* z hľadiska skutočností sporu vo veci samej výlučne dohoda o pridružení.

37 Okrem toho vzhľadom na povahu dávky, ktorá sa v prejednávanej veci požaduje, je potrebné začať s preskúmaním podmienok uplatnenia článku 65 ods. 1 prvého pododseku uvedenej dohody.

38 Preto aby sa vnútroštátnemu súdu poskytla užitočná odpoveď, je potrebné po prvé skúmať otázku, či sa môže jednotlivec dovolávať pred vnútroštátnym súdom uvedeného ustanovenia dohody o pridružení, a v prípade kladnej odpovede po druhé určiť dosah zásady zákazu diskriminácie upravenej v tomto ustanovení.

O priamom účinku článku 65 ods. 1 prvého pododseku dohody o pridružení

39 V tomto ohľade je dôležité pripomenúť, že z ustálenej judikatúry vyplýva, že článok 41 ods. 1 dohody o spolupráci má priamy účinok, takže účastníci konania, na ktorých sa vzťahuje, majú právo odvolávať sa naň pred vnútroštátnymi súdmi [pozri

rozsudky z 31. januára 1991, Kziber, C-18/90, Zb. s. I-199, body 15 až 23; z 20. apríla 1994, Yousfi, C-58/93, Zb. s. I-1353, body 16 až 19, a z 3. októbra 1996, Hallouzi-Choho, C-126/95, Zb. s. I-4807, body 19 a 20; uznesenia z 12. februára 2003, Alami, C-23/02, Zb. s. I-1399, bod 22, a z 27. apríla 2004, Haddad, C-358/02, neuverejnené v Zbierke, bod 26; pozri tiež analogicky rozsudky z 5. apríla 1995, Krid, C-103/94, Zb. s. I-719, body 21 až 24, a z 15. januára 1998, Babahenini, C-113/97, Zb. s. I-183, body 17 a 18, vyhlásené v súvislosti s článkom 39 ods. 1 dohody o spolupráci medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a Alžírskou ľudovodemokratickou republikou, podpísanej v Alžíri 26. apríla 1976 a schválenej v mene Spoločenstva nariadením Rady (EHS) č. 2210/78 z 26. septembra 1978 (Ú. v. ES L 263, s. 1; Mim. vyd. 11/013, s. 41, ďalej len „dohoda medzi EHS a Alžírskom"), pričom toto ustanovenie je sformulované rovnako ako uvedený článok 41 ods. 1].

40 Ako teda Komisia Európskych spoločenstiev správne podotkla, možno uplatniť túto judikatúru v plnom rozsahu na článok 65 ods. 1 prvý pododsek dohody o pridružení, ktorého znenie sa zhoduje so znením článku 41 ods. 1 dohody o spolupráci, pretože dohoda o pridružení okrem iného sleduje ciele, ktoré sú priamym pokračovaním cieľov, na ktorých je založená dohoda o spolupráci.

41 Treba dodať, že podľa judikatúry zmienenej v bode 39 tohto uznesenia článok 41 ods. 1 dohody o spolupráci a článok 39 ods. 1 dohody medzi EHS a Alžírskom, ktoré stanovujú zákaz akejkoľvek diskriminácie marockých a alžírskych štátnych príslušníkov založenej na štátnej príslušnosti v oblasti sociálneho zabezpečenia vo vzťahu k štátnym príslušníkom hostiteľského členského štátu, majú priamy účinok aj napriek tomu, že Rada pre spoluprácu stanovená týmito dohodami neprijala opatrenia podľa článku 42 ods. 1 dohody o spolupráci a článku 40 ods. 1 dohody medzi EHS a Alžírskom týkajúce sa uplatňovania zásad upravených v článkoch 41 a 39 uvedených dohôd (rozsudok zo 4. mája 1999, Sürül, C-262/96, Zb. s. I-2685, bod 66).

42 Vzhľadom na zhodnosť dôvodov musia rovnaké úvahy platiť vo vzťahu k článku 65 ods. 1 prvému pododseku dohody o pridružení, takže neexistencia rozhodnutia prijatého Asociačnou radou zriadenou touto dohodou podľa jej článku 67 ods. 1 nie je relevantná.

O dosahu článku 65 ods. 1 prvého pododseku dohody o pridružení

43 Na účely určenia dosahu zásady zákazu diskriminácie uvedenej v článku 65 ods. 1 prvom pododseku dohody o pridružení je potrebné overiť, či osoba, ktorá sa nachádza v postavení pána Echouikha, je „pracovníkom" v zmysle tohto ustanovenia, a či patrí takýto vojenský invalidný dôchodok, aký je predmetom sporu vo veci samej, do oblasti „sociálneho zabezpečenia" v zmysle rovnakého ustanovenia.

44 Čo sa týka osobnej pôsobnosti uvedeného ustanovenia, Súdny dvor už rozhodol, že pojem „pracovník", ktorý je obsiahnutý v článku 41 ods. 1 dohody o spolupráci, zahŕňa súčasne aktívnych pracovníkov a osoby, ktoré opustili pracovný trh po tom, ako dosiahli vek nevyhnutný na priznanie nároku na starobný dôchodok alebo po tom, ako sa stali obeťami niektorého z rizík, ktoré vedú k vzniku nároku na príspevky v iných odvetviach sociálneho zabezpečenia (pozri najmä rozsudok Kziber, už citovaný, bod 27, a uznesenie Alami, už citované, bod 27).

45 Vzhľadom na to, že článok 41 ods. 1 dohody o spolupráci a článok 65 ods. 1 prvý pododsek dohody o pridružení majú rovnaké znenie, možno túto judikatúru uplatniť na posledné uvedené ustanovenie.

46 Okolnosť, že pán Echouikh k dátumu svojej žiadosti o invalidný dôchodok už nepracoval, nie je takej povahy, aby mohol byť vylúčený z osobnej pôsobnosti predmetného ustanovenia.

47 Pokiaľ ide o skutočnosť, že zainteresovaná osoba bola zamestnaná v armáde hostiteľského členského štátu, Súdny dvor už rozhodol, že osoba, ktorá vykonáva povinnú či dobrovoľnú vojenskú službu, sa musí považovať za „pracovníka" vzhľadom na vzťah podriadenosti, ktorý charakterizuje plnenie jej služby v armáde, za čo poberá odmenu ako protiplnenie (pozri v tomto zmysle analogicky rozsudok z 13. novembra 1997, Grahame a Hollanders, C-248/96, Zb. s. I-6407, body 27 až 33).

48 Vzhľadom na to, že je nesporné, že pán Echouikh je marockým štátnym príslušníkom, ktorý vykonával závislú činnosť vo Francúzsku, teda v členskom štáte, v ktorom má bydlisko, je ho potrebné za týchto podmienok považovať za „pracovníka" v zmysle článku 65 ods. 1 prvého pododseku dohody o pridružení.

49 Čo sa týka vecnej pôsobnosti zásady zákazu diskriminácie uvedenej v článku 65 ods. 1 prvom pododseku dohody o pridružení, je nutné konštatovať, že druhý pododsek tohto odseku sa výslovne týka dávok v invalidite v rámci ďalších oblastí sociálneho zabezpečenia, na ktoré sa vzťahuje tento článok.

50 Súdny dvor okrem toho opakovane rozhodol (rozsudky Kziber, už citovaný, bod 25; Yousfi, už citovaný, bod 24, a Hallouzi-Choho, už citovaný, bod 25; uznesenia Alami, už citované, bod 23, a Haddad, už citované, bod 27, ako aj analogicky rozsudky Krid, už citovaný, bod 32, a Babahenini, už citovaný, bod 26), že pojem „sociálne zabezpečenie" obsiahnutý v článku 41 ods. 1 dohody o spolupráci sa má chápať rovnakým spôsobom ako zhodný pojem obsiahnutý v nariadení Rady (EHS)

č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, osoby samostatne zárobkovo činné a ich rodinných príslušníkov pohybujúcich sa v rámci Spoločenstva, v pozmenenom a aktualizovanom znení nariadenia Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996 (Ú. v. ES L 28, s. 1; Mim. vyd. 05/001, s. 35, ďalej len „nariadenie č. 1408/71").

51 Z rovnakých dôvodov, ako sú dôvody uvedené v bodoch 40 a 45 tohto uznesenia, možno uplatniť túto judikatúru rovnako na článok 65 ods. 1 prvý pododsek dohody o pridružení.

52 Článok 4 ods. 1 nariadenia č. 1408/71 vymenováva oblasti sociálneho zabezpečenia patriace do pôsobnosti tohto nariadenia, medzi ktorými sú v odseku 1 písm. b) výslovne uvedené „dávky v invalidite".

53 V dôsledku toho patria dávky takéhoto druhu, ktoré sú predmetom konania vo veci samej, do vecnej pôsobnosti článku 65 ods. 1 prvého pododseku dohody o pridružení.

54 Okolnosti zmienené vnútroštátnym súdom, že k ochoreniu odôvodňujúcemu žiadosť o invalidný dôchodok podanú pánom Echouikhom došlo v minulosti, a síce v priebehu rokov 1949 až 1964, a nastalo mimo územnej hranice hostiteľského členského štátu, nemôžu tento záver ovplyvniť. Jednak je totiž nesporné, že toto obdobie činnosti, zohľadnené pre výpočet dávky, v priebehu ktorého k ochoreniu odôvodňujúcemu uvedenú žiadosť došlo, bolo vykonané v službe samotného štátu, ktorý bol zamestnávateľom zainteresovanej osoby, takže v prejednávanej veci

existuje úzky vzťah medzi posledným menovaným a predmetným členským štátom (pozri v tomto zmysle rozsudok z 30. marca 1993, De Wit, C-282/91, Zb. s. I-1221, bod 21). Okrem toho ochorenie, ku ktorému došlo v uvedenom období, predstavuje situáciu vzniknutú pred nadobudnutím účinnosti dohody o pridružení, napriek tomu sú jeho budúce účinky, ako je priznanie nároku na vojenský invalidný dôchodok z dôvodu následkov tohto ochorenia, upravené uvedenou dohodou, a predovšetkým článkom 65 ods. 1 tejto dohody, od nadobudnutia jej účinnosti, pretože uplatnenie tejto dohody na takúto žiadosť o dôchodok nemožno považovať za ovplyvnenie situácie vzniknutej pred týmto nadobudnutím účinnosti (pozri v tomto zmysle analogicky rozsudok z 29. januára 2002, Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, Zb. s. I-1049, body 49 až 52).

55 Nakoniec podľa ustálenej judikatúry tiež platí, že zásada upravená v článku 41 ods. 1 dohody o spolupráci týkajúca sa neexistencie akejkoľvek diskriminácie založenej na štátnej príslušnosti migrujúcich marockých pracovníkov a ich rodinných príslušníkov, ktorí s nimi bývajú, v oblasti sociálneho zabezpečenia, vo vzťahu k vlastným štátnym príslušníkom členských štátov, v ktorých sú alebo boli zamestnaní, znamená, že s osobami, na ktoré sa toto ustanovenie vzťahuje, sa musí zaobchádzať tak, ako keby boli štátnymi príslušníkmi predmetných členských štátov (pozri najmä rozsudok Hallouzi-Choho, už citovaný, bod 35, a uznesenie Alami, už citované, bod 30).

56 Táto zásada teda znamená, že osoby patriace do pôsobnosti uvedeného ustanovenia dohody o spolupráci sa môžu domáhať dávok sociálneho zabezpečenia za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci hostiteľského členského štátu bez toho, aby im mohli právne predpisy tohto štátu ukladať doplňujúce alebo prísnejšie podmienky v porovnaní s podmienkami, ktoré sa uplatnia na štátnych príslušníkov tohto štátu (pozri najmä rozsudok Hallouzi-Choho, už citovaný, bod 36, a uznesenie Alami, už citované, bod 31, ako aj analogicky rozsudky Babahenini, už citovaný, bod 29, a Sürül, už citovaný, bod 97).

57 Za nezlučiteľné s uvedenou zásadou zákazu diskriminácie treba považovať nielen uplatnenie požiadavky štátnej príslušnosti predmetného členského štátu na osoby uvedené v článku 41 ods. 1 dohody o spolupráci, ale aj akejkoľvek inej podmienky, ktorá sa od štátnych príslušníkov tohto štátu nevyžaduje (pozri rozsudok Hallouzi-Choho, už citovaný, bod 37, a uznesenie Alami, už citované, bod 32, ako aj analogicky rozsudok Babahenini, už citovaný, bod 30).

58 Z dôvodov uvedených v bodoch 40, 45 a 51 tohto uznesenia možno uplatniť rovnaké úvahy tiež na článok 65 ods. 1 prvý pododsek dohody o pridružení.

59 V prejednávanej veci je pritom nesporné, že vnútroštátna právna úprava, ktorá je predmetom konania vo veci samej, bráni priznaniu vojenského invalidného dôchodku marockému štátnemu príslušníkovi z jediného dôvodu štátnej príslušnosti žiadateľa.

60 Takáto právna úprava sa teda zdá nezlučiteľná so zásadou zákazu diskriminácie stanovenou v článku 65 ods. 1 prvom pododseku dohody o pridružení. Z tejto zásady totižto vyplýva, že marockému štátnemu príslušníkovi, ktorý slúžil v armáde hostiteľského členského štátu, na ktorého území má bydlisko, a spĺňa tak všetky požadované podmienky s výnimkou tej, ktorá sa týka štátnej príslušnosti, aby sa mu priznala takáto dávka, aká je predmetom konania vo veci samej, nemôže byť odmietnutý nárok na túto dávku z jediného dôvodu jeho štátnej príslušnosti (pozri analogicky najmä rozsudky Krid, už citovaný, bod 40, a Babahenini, už citovaný, bod 31).

61 Vzhľadom na vyššie uvedené nie je potrebné rozhodovať o ostatných aspektoch prejudiciálnych otázok.

62 Keďže sa najprv marocký štátny príslušník, akým je pán Echouikh, môže dovolávať pred vnútroštátnymi súdmi článku 65 ods. 1 prvého pododseku dohody o pridružení na účely vylúčenia uplatnenia vnútroštátnych právnych noriem, ktoré sú s týmto ustanovením v rozpore, nie je ďalej nevyhnutné vykladať článok 64 tej istej dohody.

63 Ďalej, článok 12 ES, ktorý zakotvuje všeobecnú zásadu zákazu diskriminácie na základe štátnej príslušnosti, sa uplatní samostatne iba v situáciách upravených právom Spoločenstva, pre ktoré toto právo neustanoví žiadne zvláštne pravidlá týkajúce sa zákazu diskriminácie (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky Sürül, už citovaný, bod 64; z 26. júna 2003, Skandia a Ramstedt, C-422/01, Zb. s. I-6817, bod 61, a zo 16. februára 2006, Öberg, C-185/04, Zb. s. I-1453, bod 25). Uvedená všeobecná zásada však nachádza svoje zvláštne vyjadrenie v oblasti sociálneho zabezpečenia, predovšetkým v článku 65 dohody o pridružení.

64 Nakoniec podľa ustálenej judikatúry (pozri najmä rozsudok Schmidberger, už citovaný, body 71 až 73 a citovanú judikatúru), sú základné práva neoddeliteľnou súčasťou všeobecných právnych zásad, ktorých dodržovanie Súdny dvor zaisťuje, a na tieto účely vychádza zo spoločných ústavných tradícií členských štátov, ako aj z poznatkov prinášaných medzinárodnými nástrojmi týkajúcimi sa ochrany ľudských práv, na ktorých členské štáty spolupracovali alebo k nim pristúpili, pričom zvláštny význam prináleží v tejto súvislosti Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Zásady stanovené touto judikatúrou boli potvrdené preambulou Jednotného európskeho aktu, ďalej potom článkom F ods. 2 Zmluvy EÚ. Z toho vyplýva, že v Spoločenstve nemožno pripustiť opatrenia, ktoré nie sú zlučiteľné s dodržiavaním takto uznaných a zaručených ľudských práv.

65 V tomto ohľade však stačí podotknúť, že výklad, ktorý poskytuje toto uznesenie, pokiaľ ide o článok 65 ods. 1 prvý pododsek dohody o pridružení, je v súlade s požiadavkami článku 14 EDĽP a článku 1 dodatkového protokolu, tak ako ich vyložil predovšetkým Európsky súd pre ľudské práva vo svojom rozsudku Gaygusuz v. Rakúsko, zo 16. septembra 1996 (*Zbierka rozsudkov a rozhodnutí* 1996-IV, s. 1129), takže Súdny dvor poskytuje vnútroštátnemu súdu všetky výkladové prostriedky nevyhnutné na to, aby posúdil súlad dotknutej vnútroštátnej právnej úpravy so základnými právami, ktorých dodržiavanie Súdny dvor zaisťuje, akými sú práva zaručené EDĽP.

66 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy treba odpovedať na položené otázky tak, že článok 65 ods. 1 prvý pododsek dohody o pridružení sa má vykladať tak, že bráni tomu, aby hostiteľský členský štát odmietol priznať nárok na vojenský invalidný dôchodok marockému štátnemu príslušníkovi, ktorý slúžil v armáde tohto štátu a má na jeho území bydlisko, z jediného dôvodu, že zainteresovaná osoba je marockým štátnym príslušníkom.

O trovách

67 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (piata komora) rozhodol takto:

Článok 65 ods. 1 prvý pododsek Euro-stredomorskej dohody o pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Marockým kráľovstvom na strane druhej, podpísanej v Bruseli 26. februára 1996 a schválenej v mene Spoločenstiev rozhodnutím Rady a Komisie 2000/204/ES, ESUO z 24. januára 2000, sa má vykladať tak, že bráni tomu, aby hostiteľský členský štát odmietol priznať nárok na vojenský invalidný dôchodok marockému štátnemu príslušníkovi, ktorý slúžil v armáde tohto štátu a má na jeho území bydlisko, z jediného dôvodu, že zainteresovaná osoba je marockým štátnym príslušníkom.

Podpisy